

August 2018

Råd og veiledning til kjøpere av importert grovfôr

Tørken i sommer medfører at mange har behov for å supplere med innkjøpt grovfôr. Innkjøp av grovfôr fra andre land vil alltid innebære en risiko for å innføre uønskede smittestoffer og planter - noe som kan medføre en helsefare for mennesker, dyr og planter (se pkt. 5). Hensikten med disse anbefalingene er å bidra til å redusere denne risikoen mest mulig.

Anbefalingene er utarbeidet i samarbeid mellom husdyrnæringa, fôrbransjen, Veterinærinstituttet og Mattilsynet. Uttrykket «import» brukes her også om innførsel fra EU/EØS-land.

Overordnet gjelder følgende:

- Det er tryggest å kjøpe fôr produsert i Sverige, Finland og på Island, hvis du ikke har norskprodusert fôr tilgjengelig.
- Det anbefales å importere fôr produsert uten bruk av husdyrgjødsel siste 2 år.
- Det frarådes å bruke importert fôr til svin.

Bruk vedlagte sjekkliste som grunnlag for dokumentasjon og best mulig vurdering av risiko.

1 Råd før du beslutter å kjøpe importert grovfôr

Undersøk først om det er mulig å få tak i norskdyrket fôr. Hør i nærmiljøet og/eller registrer deg som kjøper på Felleskjøpets halmformidlingstjeneste eller lignende tjeneste:

<https://www.felleskjopet.no/kraftfor/halmformidling/>

Du som kjøper har et ansvar for at dyra får tildelt trygt fôr. Det er derfor viktig at du vurderer og reduserer risikoen ved å ta i bruk fôret.

2 Anbefalinger ved kjøp av importert grovfôr

- a) Dersom du må kjøpe importert grovfôr, undersøk først om du kan få kjøpt fôr importert i regi av landbrukets egne organisasjoner og etablerte fôrleverandører.
- b) Velg fôr fra områder som kan dokumentere lav eller ingen forekomst av alvorlige smittsomme dyresjukdommer og som ikke har restriksjoner pga. planteskadegjørere (se pkt. 5).
- c) Velg fôr importert fra områder:
  - i) hvor grovfôret er produsert uten husdyrgjødsel, helst siste 2 produksjonsår
  - ii) med ingen eller liten husdyrpopulasjon
- d) Undersøk at fôret ikke er forurenset med jord, mugg eller annet materiale.
- e) Ensilering eller behandling med kaustisk soda (lut) eller ammoniakk kan redusere smitterisiko.
- f) Sørg for å dokumentere nødvendig informasjon i henhold til sjekkliste: opplysninger om selger, opprinnelsessted og -land samt formelle krav som importør må oppfylle.

3 Risiko relatert til geografiske områder:

Forsikre deg om at fôret faktisk er produsert i det landet som angis som opprinnelsesland. Anbefalingene under er hovedsakelig basert på land og stater. Vurder i hvert enkelt tilfelle avstand og forekomst av naturlige barrierer til området med påvist smitte. I noen tilfeller innebærer det å unngå områder i en nabostat/-land der smitte er påvist langs grensa. I andre tilfeller vil deler av et land ha lav risiko pga. begrenset utbredelse av smitte. Vurderinger av smittesituasjonen er gjort per

august 2018. For enkelte sjukdommer/smittestoff som for eksempel afrikansk svinepest og Chronic Wasting Disease (CWD) kan situasjonen endre seg raskt.

- a) Det anbefales å kjøpe fôr fra gårder i Sverige, Finland og på Island hvor det ikke er påvist paratuberkulose og klassisk skrapesjuka de siste 10 år.
- b) Det frarådes å kjøpe fôr importert fra områder i EU/EØS med registrerte tilfeller av afrikansk svinepest. Dette gjelder følgende områder: Estland, Litauen, Latvia, Tsjekia, Polen, Romania, Ungarn og Sardinia. Hvis du velger å kjøpe grovfôr produsert i Polen, velg de vestlige delene av landet med lang avstand til nærmeste påviste tilfelle av afrikansk svinepest.
- c) Det frarådes å kjøpe fôr fra stater i USA og Canada som har påvist CWD. Se <https://www.usgs.gov/media/images/distribution-chronic-wasting-disease-north-america-july-2018> Ved kjøp av fôr fra nabostater til «CWD-stater» er det viktig med lang avstand til områder hvor CWD er påvist.
- d) I tillegg frarådes å kjøpe grovfôr (halm og høy) importert fra Arizona (USA) og Sør-Afrika grunnet plantesjukdom forårsaket av soppen *Tilletia indica*. Dette gjelder også behandlet grovfôr.
- e) Det anbefales ikke å kjøpe alfalfa og maisensilasje fra USA siden dyrking av slike genmodifiserte vekster er utbredt der. Dokumentasjon om fravær av genmodifisert materiale er generelt nødvendig ved import av ensilert grønnfôr og halm fra USA.

4 Håndtering av innkjøpt, importert grovfôr på gården

- a. Lagre importert grovfôr separat slik at du har oversikt.
- b. Lagre lengst mulig før du tar det i bruk – helst 8 uker eller mer.
- c. Vurder den hygieniske kvaliteten på hver enkelt ball med grovfôr før utfôring. Sorter ut fôr som er av dårlig kvalitet eller forurenset med jord, mugg og annet organisk materiale.
- d. Bruk fortrinnsvis importert grovfôr til f.eks. fôringsokser, og unngå å gi det til dyr under 6 mnd. for å redusere risiko for smitte med paratuberkulose.
- e. Forsøk å unngå at hjortevilt får tilgang til importert grovfôr.
- f. Dersom du velger å bruke importert grovfôr til svin, sørg for at det har vært lagret i minimum 90 dager før bruk.
- g. Riktig gjennomført ammoniakkbehandling eller dyppluting (kaustisk soda) av halm vil redusere smitterisiko og øke fordøyeligheten av fôret.
- h. Notér hvilket fôr som gis til hvilke dyregrupper og til hvilket tidspunkt.

5 Bakgrunn

For å redusere både økonomisk og smittemessig risiko ved kjøp av grovfôr, anbefales det å lage en plan for hvordan du kan utnytte det grovfôret du har tilgjengelig best mulig slik at behovet for å kjøpe inn grovfôr blir så lite som mulig. Forslag til fôrplaner med lite grovfôr for kjøtt- og melkeproduksjon finnes åpent tilgjengelig på medlemsnettsider eller fås ved å ta kontakt med din rådgiver.

En vurdering fra Veterinærinstituttet angir ubetydelig eller liten sannsynlighet for innførsel av utvalgte smittetrusler via grovfôr fra Sverige, Finland og Island produsert på gårder hvor det ikke er påvist paratuberkulose og klassisk skrapesjuka de siste 10 år. Ved import av grovfôr fra de øvrige EU-landene og aktuelle tredjeland som Canada og USA vurderes sannsynligheten for innførsel av *Mycoplasma bovis* og MRSA som lav, mens for Q-feber, paratuberkulose og *Salmonella* Dublin

vurderes den som henholdsvis høy, moderat og moderat. Det kan imidlertid gjennomføres flere risikoreduserende tiltak med betydelig effekt, som beskrevet over. Det anbefales ikke import av grovfôr fra områder med afrikansk svinepest eller fra områder med CWD i Nord-Amerika.

Ved all innførsel av plantemateriale er det en risiko for innførsel av uønskede ugras og planteskadegjørere som vi ikke har i Norge eller varianter av disse som er mer aggressive enn de som allerede finnes i Norge. I henhold til en vurdering fra NIBIO er risikoen for innførsel av alvorlige smittsomme plantesykdommer størst ved innførsel av fôr med opprinnelse i land utenfor Europa. Soppen *Tilletia indica* en alvorlig planteskadegjører på hvete og rug som det er forbudt å introdusere og spre i Norge. Den finnes ikke i Europa, men bla. i avgrensede områder i USA (Arizona). Forurensing av fôret med jord eller vedhengende jord på emballasje medfører fare for at det kan følge med jordboende planteskadegjørere. Potetcystenematoder er den mest alvorlige planteskadegjører i denne gruppen som er forbudt å introdusere og spre i Norge. Det finnes også jordboende sopp i korn og gras som kan være bærer av uønskede virus. Det er forbudt å importere floghavre eller produkter som inneholder floghavre. Særlig ved import av ubehandlet halm er det stor risiko for at det kan følge med spiredyktig floghavre. Det er heller ikke pr. i dag tillatt å importere genmodifiserte fôrvarer.

Dokumentasjon og risikovurdering ved kjøp av importert grovfôr

Fyll ut for hvert parti importert fôr du kjøper og vurder risiko opp mot anbefalingene i veilederen.

	Ja	Nei
Før du kjøper importert grovfôr		
Har du sjekket opp muligheter for kjøp av norsk fôr i nærmiljøet (høy, halm, rundballer) inkludert rådgivning om forslag til fôrplan med alternative ressurser?		
Har du registrert deg som kjøper av halm gjennom Felleskjøpets halmformidlingstjeneste e.l.?		
Har du fulgt rådet om ikke å bruke importert grovfôr (inkludert halm) til svin?		
Ved kjøp av importert grovfôr		
Navn på importør/forhandler:		
Dato for inngått avtale:		
Mengde og type importert fôr kjøpt:		
Opprinnelsessted og -land:		
	Ja	Nei
Sjekkpunkter for å sikre deg at importør/du følger regelverket		
Er importør registrert hos Mattilsynet?		
Er fôret fritt for genmodifisert materiale?		
Er fôret fritt for floghavre?		
Har forhandler rutiner for sporing og dokumentasjon av produksjonsforhold?		
Dersom fôret kommer fra 3.-land, er det grensekontrollert av Mattilsynet?		
Dersom fôret kommer fra 3.-land, foreligger CVED/helsesertifikat?		
Anbefalinger ved kjøp av importert fôr		
Har forhandler rutiner for reklamasjon og tilbakekalling av produkter?		
Er fôret produsert på et areal der det ikke er brukt husdyrgjødsel siste to år?		
Er fôret produsert i Sverige, Finland eller på Island?		
Er fôret produsert i andre EU/EØS-land?		
Har du <u>unngått</u> fôr produsert i områder der afrikansk svinepest forekommer (Estland, Litauen, Latvia, Tsjekkia, Polen, Romania, Ungarn og Sardinia)?		
Er fôret importert fra 3.-land (land utenfor EU/EØS)?		
Har du <u>unngått</u> fôr fra områder/stater hvor det er påvist CWD/skrantesjuka?		
Har du <u>unngått</u> fôr fra Arizona (restriksjon pga. planteskadegjørere)?		
Hvilken totalvurdering ligger til grunn for at importør vurderer fôret som trygt?		
På gården - etter at grovfôret er levert		
Dato for levering av grovfôr:		
Dato (fra-til) for utfôring:		
Hvilken dyregruppe har fått fôret:		
	Ja	Nei
Har du kontrollert alt fôret?		
Har du undersøkt at fôret ikke er forurenset med jord, mugg eller annet materiale?		
Har du lagret fôret 8 uker på gården før du tar det i bruk?		
Har du unngått å gi fôret til dyr under 6 måneder?		
Har du rutiner for å sjekke hver enkelt ball med grovfôr før utfôring		
Svin: ved bruk av importert grovfôr mot anbefalingene, er det lagret i 90 dager?		